דש עַל אֵיזֶה עֶבֶד מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א (א) א אָדָם מְצַוֶּה (ב) עַל שְׁבִיתַת (פ) עֲבָדוֹ שֶׁמֵּל וְטָבַל לְשֵׁם עֲבדוּת וְקִבֵּל עָלָיו מִצְוֹת (ג) הַנּוֹהֲגוֹת בְּעֶבֶד, אֲבָל אִם לֹא מָל וְטָבַל, אֶלָּא קִבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, (ד) הֲרֵי הוּא כְּגֵר תּוֹשָׁב, וּמֻתָּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת (ב) (ה) לְעַצְמוֹ, (ו) אֲבָל לֹא (ג) לְרַבּוֹ. (ז) וְאָסוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל לוֹמַר לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת לְצָרְכּוֹ יִשְׂרָאֵל, ב וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ רַבּוֹ. (ח) וְאִם לֹא קִבֵּל עָלָיו שׁוּם מִצְוָה אֶלָּא עַדַיִן הוּא (כותי) [עַכּוּ״ם] גָּמוּר דִּינוֹ שָׁוֶה לְקַבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת. ג וּלְפִי זֶה צָרְכֵי חוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה דְּקַיְימָא לָן (קכט.) אוֹמֵר לְאֵינוֹ יְהוּדִי וְעוֹשֶׂה, * וְכֵן מַת בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן דְּקַיְימָא לָן (קנט:) יִתְעַסְּקוּ בּוֹ עַמְּמִין, אָסוּר (ט) לוֹמַר לְעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ הוּא עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, דְּכֵיוָן דִּמְלָאכָת הָעֶבֶד אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה לֹא הֻתְּרָה בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ. (י) * ד וְיֵשׁ חוֹלְקִים וּמַתִּירִים בָּזֶה. ה וּמִכָּל מָקוֹם (יא) אִם הָיָה עוֹשֶׂה מְלָאכָת רַבּוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, וְנָפַר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה לְדַעְתּוֹ, מֻתָּר וְאֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁוֹ (אֲפִלּוּ קִבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת). (יב) וְלִישְׂרָאֵל

א לְשׁוֹן רַמְב״ם בְּסוֹף פֶּרֶק (ב׳) [כ׳] מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה״י-ד). ב הָרַב הַמַּגִּיד שָׁם וּמַהֲרַ״י אַבּוּהָב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (עבודת הקודש ש״ה סי׳ ה ובכמות מה: ד״ה הגה). ג הַמַּגִּיד (שם) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (שם) וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הַסְּמַ״ג (לאוין סה) וְהַתְּרוּמָה (סי׳ רנב) וְהַגְּהוֹת מָרְדְּכַי בְּפֶרֶק קַמָּא דְּשַׁבָּת [סי׳ תנד] וְטוּר לְדַעַת הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה אדם). ד הָרַמְבַּ״ם (שם) וְהָרַמְבַּ״ן (תורת האדם ענין הוצאה) וְהָרַב הַמַּגִּיד (שם) לְדַעַת הַבַּיִת יוֹסֵף (שם). ה הָרַשְׁבָּ״א בְּתְשׁוּבָה (ח״א סי׳ נט).

בֵּאוּר הַגְּרָ״ז

דְּשָׁרִי, וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן שכ״ד סָעִיף ג׳ (סק״א), עַיֵּן שָׁם:

א (פ) **עַבְדּוֹ.** כְּמוֹ עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ. וּפְשׁוּטוֹ דְּאָסוּר לוֹמַר לְמוּמָר לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה וְכֵן לְצַדּוֹקִי אָסוּר, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח): (ב) **לְעַצְמוֹ.** כְּגוֹן תְּפִירַת בִּגְדָיו וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה: (ג) **לְרַבּוֹ.** אֲפִלּוּ מְלָאכָה שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן, רַדְבַּ״ז חֵלֶק (א׳)

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * וְכֵן מֵת בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן וְכוּ׳ אָסוּר לוֹמַר לְעֶבֶד יִשְׂרָאֵל. עַיֵּן בְּסִימָן תקכ״ו בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וכתב הגאון) שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ״ן שָׁם (תורת האדם ענין הוצאה) לְצַדֵּד לְהַתִּיר בְּעֶבֶד שֶׁלֹּא מָל וְטָבַל, וְשָׁפָה זוֹ דְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ אִתְּיָא כְּדַעַת בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת שָׁם [תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ה), עַיֵּן שָׁם שֶׁרָצָה לְהַעֲמִיס זֶה בְּכַוָּנַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, בְּמַה שֶׁפִּיס וְיֵשׁ חוֹלְקִין]:

* **וְיֵשׁ חוֹלְקִים וּמַתִּירִים בָּזֶה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״י) **דְּלֹא אִסְּרָה הַתּוֹרָה בִּלֹּא קִבֵּל עָלָיו הַשָּׁבָע מִצְוֹת אֶלָּא לְרַבּוֹ וְלֹא לְאַחֵר. וְנִרְאֶה דְּזֶה דַּוְקָא אִם דְּמֵי הַמְּלָאכָה לוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ, אֲבָל אִם יִתְּנֵם לְרַבּוֹ נֶחְשָׁב זֶה כִּמְלָאכָת רַבּוֹ וְאָסוּר, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **אָדָם וְכוּ׳.** וּכְדֵי לְהָקֵל עַל הַמְעַיֵּן לֵידַע טַעַם חִלּוּקֵי הַדִּינִים הַמְּבֹאָרִים בְּסִימָן זֶה, אַקְדִּים הַקְּדָמָה קְטַנָּה, וּכְפִי מַה שֶּׁמְּבֹאָר בִּגְמָרָא וּפוֹסְקִים. דְּהִנֵּה תֵּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי, חַד לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ׳ (דברים ה יד), וְזֶה קָאֵי עַל עֶבֶד שֶׁמֵּל וְטָבַל לְשֵׁם עֲבדוּת, וְקִבֵּל עָלָיו כָּל מִצְוֹת דְּהַיְנוּ כָּל מַה שֶּׁאִשָּׁה חַיֶּבֶת, וְאִם כֵּן גַּם מִצְוַת שַׁבָּת בִּכְלָל, וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, וְאָתֵי הַאי קְרָא לְאוֹרוֹיֵי דִּשְׁבִיתַת הָעֶבֶד מֻטָּל גַּם עַל רַבּוֹ, שֶׁהוּא מִצְוָה עָלָיו לְמָנְעוֹ מַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֲפִלּוּ לְצָרְכּוֹ עַצְמוֹ שֶׁל הָעֶבֶד. וְעוֹד כְּתִיב קְרָא (שמות כג יב) ׳וְנִנָּפֵשׁ בֶּן אֲמָתְךָ וְהַגֵּר׳, וְדָרְשׁוּ חֲז״ל (יבמות מח:) דְּקָאֵי עַל עֶבֶד הַקָּנוּי לְיִשְׂרָאֵל קָנְיַן הַגּוּף, אֲבָל לֹא מָל וְטָבַל, רַק קִבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, (ו) דְּגַם לָזֶה צָרִיךְ רַבּוֹ לְמָנְעוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה עֲבוּרוֹ בְּשַׁבָּת. וְהוּא הַדִּין דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל לְצַוּוֹת לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה עֲבוּרָם בְּשַׁבָּת, אֲבָל לְעַצְמוֹ מֻתָּר עֶבֶד כָּזֶה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, כֵּיוָן דְּשַׁבָּת אֵינוֹ נִכְלָל תּוֹךְ שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, וְדֵינוֹ כְּגֵר תּוֹשָׁב דְּאֵינוֹ מֻזְהָר עַל הַשַּׁבָּת וּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר מִן הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לְצַוּוֹת לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה עֲבוּרוֹ, וּכְדִכְתִיב ׳וְיִנָּפֵשׁ בֶּן אֲמָתְךָ (ג) וְהַגֵּר׳. וְעֶבֶד הַקָּנוּי לְיִשְׂרָאֵל קִנְיַן הַגּוּף, וְלֹא מָל וְלֹא טָבַל וְגַם לֹא קִבֵּל עָלָיו אֲפִלּוּ שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, בָּזֶה נֶחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים אִם גַּם עַל זֶה מַצְווּים אָנוּ עַל שְׁבִיתָתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר: **(ב) עַל שְׁבִיתַת עַבְדּוֹ.** דִּמְצָוָה עַל רַבּוֹ לְשָׁמְרוֹ וּלְמָנְעוֹ מֵעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֲפִלּוּ לְצָרְכּוֹ עַצְמוֹ, וְכַנַּ״ל. וּמֵהָתָם לְהַשְׁכִּיר עַבְדּוֹ לְאֵינוֹ יְהוּדִי בִּימֵי הַחֹל, אִם מַתָּנָה עִמּוֹ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, וְלֹא דְּמֵי לִבְהֶמְתּוֹ דִּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן רמ״ו סָעִיף ג׳ דְּאָסוּר לְהַשְׁכִּירָהּ לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּכִי הַאי גַּוְנָא דְּאֵין הָאֵינוֹ יְהוּדִי נֶאֱמָן עַל כָּךְ, דְּהָכָא הָאֵינוֹ יְהוּדִי לֹא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה בְּעַל כָּרְחוֹ שֶׁל עֶבֶד, וְיֵשׁ לָעֶבֶד נֶאֱמָנוּת עַל זֶה [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א)]:

(ג) הַנּוֹהֲגוֹת בָּעֶבֶד. דְּהַיְנוּ כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁהָאִשָּׁה חַיֶּבֶת: **(ד) הֲרֵי הוּא כְּגֵר תּוֹשָׁב.** גֵּר תּוֹשָׁב מִקְרֵי כָּל שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְקַיֵּם שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ (ג) וְשָׁלֹא לַעֲבֹד עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים אֲפִלּוּ בְּשִׁתּוּף: **(ה) לְעַצְמוֹ.** הַיְנוּ מְלָאכָת עַצְמוֹ, (ד) כְּגוֹן תְּפִירַת בִּגְדָיו וְתִקּוּן מְנָעָלָיו וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אוֹ שֶׁעוֹשֶׂה לְהַשְׁתַּכֵּר (ה) כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ לוֹ מְזוֹנוֹתָיו בְּרֶוַח יָתֵר עַל הַסַּפָּקַת אֲדוֹנָיו: **(ו) אֲבָל לֹא לְרַבּוֹ.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ לֹא צִוָּהוּ רַבּוֹ בְּהָדְיָא עַל הַמְּלָאכָה גַּם כֵּן אָסוּר, דִּמְסְתָמָא עַל דַּעַת רַבּוֹ הוּא עוֹשֶׂה, וְהַזְהִירָה הַתּוֹרָה עַל זֶה לְמָנְעוֹ וּכְדִכְתִיב ׳וְיִנָּפֵשׁ בֶּן אֲמָתְךָ וְהַגֵּר׳, וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן א׳. וַאֲפִלּוּ (ו) מְלָאכָה דְּרַבָּנָן, אָסוּר גַּם כֵּן לַעֲשׂוֹת בִּשְׁבִיל רַבּוֹ. (ז) וְיֵשׁ מְקִלִּין בָּזֶה אִם לֹא הִזְהִירוֹ רַבּוֹ בְּהָדְיָא עַל זֶה, כֵּיוָן שֶׁהוּא רַק מְלָאכָה דְּרַבָּנָן: **(ז) וְאָסוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל.** הַיְנוּ (ח) מִן הַתּוֹרָה, דְּכֵיוָן דִּכְבָר קִבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת, לְכֻלֵּי עָלְמָא הֲוֵי דִּינוֹ כְּגֵר תּוֹשָׁב, דְּאָסְרָה הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה עַל יָדוֹ: **(ח) וְאִם לֹא קִבֵּל.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּהוּא הַדִּין גַּם כֵּן אִם לֹא קִבֵּל עָלָיו שׁוּם מִצְוָה, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁהוּא עֶבֶד יִשְׂרָאֵל הַקָּנוּי לוֹ קִנְיַן הַגּוּף, סָבִירָא לֵיהּ לְדַעַת זוֹ דְּדִינוֹ שָׁוֶה לְקַבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת, וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת עַל יִשְׂרָאֵל, וְכַנַּ״ל: **(ט) לוֹמַר לְעֶבֶד יִשְׂרָאֵל.** דְּדַוְקָא אֲמִירָה לְסְתָם אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא שִׁבּוּת הַתִּירוּ בִּדְבָרִים אֵלּוּ, אֲבָל בְּעֶבֶד אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁמְּזַהֲרִין עָלָיו מִן הַתּוֹרָה, אֵין לוֹ הֶתֵּר אֶלָּא בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ: **(י) וְיֵשׁ חוֹלְקִים וּמַתִּירִים בָּזֶה.** הַיְנוּ (ט) בָּזֶה שֶׁהָעֶבֶד הוּא נָכְרִי גָּמוּר, וַאֲפִלּוּ הָכִי סָבִירָא לֵיהּ לְדַעַת רִאשׁוֹנָה דְּהוּא שָׁוֶה לְקַבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת, דְּאָסוּר אֲפִלּוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר לוֹמַר לוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה, וְעַל זֶה חוֹלְקִים, וְסָבִירָא לְהוּ דְּבָזֶה לֹא אָסְרָה הַתּוֹרָה אֶלָּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בִּשְׁבִיל רַבּוֹ, וּכְדִכְתִיב ׳וְיִנָּפֵשׁ בֶּן אֲמָתְךָ׳, אֲבָל לְשָׁאר אִישׁ יִשְׂרָאֵל לֹא עָדִיף מִשָּׁאר אֵינוֹ יְהוּדִי דְּעָלְמָא דְּאֵינוֹ אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן, דִּמְמֵילָא לְצָרְכּוֹ חוֹלֶה אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ סַכָּנָה מֻתָּר: **(יא) אִם הָיָה עוֹשֶׂה וְכוּ׳.** הַיְנוּ דְּאַף דִּמְבֹאָר לְעֵיל שֶׁמְּצַוֶּה עַל שְׁבִיתַת עַבְדּוֹ, בֵּין כְּשֶׁקִּבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת וּבֵין כְּשֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה עֲבוּרוֹ, הַיְנוּ דַּוְקָא בִּדְנִיחָא לֵיהּ בְּמְלָאכָה זוֹ, דְּאָז אָמְרִינַן דִּמְסְתָמָא עוֹשֶׂה עַל דַּעְתּוֹ וְעַל כֵּן מֻחְזָק שֶׁאֵין עוֹשֶׂה לְדַעְתּוֹ, הֲוֵי כִּמְלָאכָת עַצְמוֹ וְאֵינוֹ מֻטָּל עָלָיו לְמָנְעוֹ: **(יב) וְלִישְׂרָאֵל אַחֵר וְכוּ׳.** דְּדַוְקָא גַּבֵּי רַבּוֹ שֶׁהוּא עֲבֵדוֹ אָמְרִינַן דִּמְסְתָמָא כָּל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה עַל דַּעַת רַבּוֹ עוֹשֶׂה,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (פ) אֲבָל לֹא דְּמֵי לִגְמָרֵי לְמָל וְטָבַל, דְּהָתָם מְצַוֶּה רַבּוֹ אַף לְמָנְעוֹ מִמְּלָאכָת עַצְמוֹ: (ג) דְּהַאי ׳וְהַגֵּר׳ עַל כָּרְחֲךָ אַגֵּר תּוֹשָׁב קָאֵי, דְּאַגֵּר צֶדֶק אֵיכָא קְרָא אַחֲרִינָא ׳וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׳ (שמות כ י) [כְּמוֹת מ״ח עַמּוּד ב׳]: (ג) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ו): (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּשֵׁם כְּלָבּוֹ (סי׳ לא): (ה) כֵּן מַשְׁמַע בְּכָל זֹאת (שם) וְכֵן כָּתַב הַלְבוּשֵׁי שְׂרָד, דְּאִי עַל מְזוֹנוֹת גּוּפָא שַׁמְרִינְהוּ הָאִדוֹן הַזֶּה, הָא בְּעֵינָן דְּוַקָא שֶׁיִּתְּנֵם מֵעֶרֶב שַׁבָּת (סק״ב) בְּשֵׁם רַדְבַּ״ז (סי׳ א׳ קכ): (ו) תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ב), וְעַיֵּן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ג) שֶׁיִּשָּׁכֵר דַּעַת הָרַדְבַּ״ז: (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב), וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרַ״א: (ח) עוֹלַת שַׁבָּת (סק״ה). וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) שֶׁפִּקְפֵּק עַל בַּאוּרוֹ, וַאֲפִלּוּ הָכִי הַסְּכִים עִמּוֹ הַגְּרַ״א וְכֵן בְּסֵפֶר נְהַר שָׁלוֹם (סק״א), דְּלְהַמָּגֵן אַבְרָהָם הַדָּחַק גָּדוֹל יוֹתֵר, וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה בְּעַצְמוֹ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אַחַר שֶׁאֵינוֹ רַבּוֹ, אֲפִלּוּ עוֹשֶׂה לְדַעַת יִשְׂרָאֵל (יג) מֻתָּר, כָּל שֶׁאֵין שָׁם אֲמִירַת יִשְׂרָאֵל. (יד) וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֵהָנֶה יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת מֵאוֹתָהּ מְלָאכָה. (טו) * [1]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁכָּל שֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו שָׁבַע מִצְווֹת בְּנֵי נֹחַ, כֵּיוָן דְּאֵינוֹ יְהוּדִי גָּמוּר הוּא, אֵין רַבּוֹ מֻזְהָר עָלָיו. וּלְפִי זֶה צָרְכֵי חוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה וְכֵן צָרְכֵי מֵת בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, מֻתָּר לוֹמַר לָהֶם לַעֲשׂוֹתוֹ. הַגָּהָה: (טז) וְכָל עֶבֶד שֶׁמְּצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ, (יז) אָסוּר לָצֵאת בְּחוֹתָם שֶׁעָשָׂה לוֹ רַבּוֹ לְהַרְאוֹת בּוֹ שֶׁהוּא עֶבֶד. וְאִם הוּא שֶׁל טִיט, מֻתָּר לָצֵאת בּוֹ כְּשֶׁתִּלּוּי בְּצַוָּארוֹ, (יח) אֲבָל (ד) לֹא בִּכְסוּתוֹ. (יט) וּבְשֶׁל (ה) מַתֶּכֶת בְּכָל עִנְיָן אָסוּר (טור) וְאִם הָעֶבֶד עָשָׂה הַחוֹתָם לְעַצְמוֹ, אֲפִלּוּ בְּשֶׁל טִיט, (כ) בְּכָל עִנְיָן אָסוּר (המגיד פרק י"ט (ס"מ)): **ב** [2]**וְהֵיכָא דְּמֻתָּר הָעֶבֶד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה לְעַצְמוֹ, (כא) אִם אָמַר לוֹ הָאָדוֹן שֶׁיַּעֲשֶׂה לְעַצְמוֹ וְיָזוֹן עַצְמוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, (כב) כֵּיוָן שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, (כג) עוֹשֶׂה הוּא לְצָרְכֵי מְזוֹנוֹתָיו, וּבִלְבַד בְּצִנְעָה, שֶׁלֹּא**

ו הַרְמַב"ם וְהָרַמְבַּ"ן לְדַעַת מֹהַרַ"י אֲבוּהָב. ז נִמּוּקֵי יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרִיטְבָּ"א (וְהָרַאֲ"ה) [וְהָרַאֲ"ה] בְּפֵרֵק ד' דֵּיכָמוֹת (נ"י טז: ד"ה תנו רבנן, וּרְשִׁב"א מח: ד"ה והגה).

בַּאֵר הַיטֵב

(ד) סִימָן מ"ו, וְעַיֵּן שָׁם סִימָן מ"ט, וְהַיְד אַהֲרֹן (הגב"י) הִקְשָׁה עָלָיו, עַיֵּן שָׁם: (ד) **לֹא בִּכְסוּתוֹ.** דְּכְשֶׁיִּפֹּל יִקָּפֵל כְּסוּתוֹ וְיִנּיחַ עַל כְּתֵפוֹ שֶׁלֹּא יִרְאֶה רַבּוֹ, וְדוֹמֶה לְטַלִּית מְקֻפֶּלֶת שֶׁחַיָּב חַטָּאת. טור: (ה) **מַתֶּכֶת.** כֵּיוָן שֶׁהוּא חָשׁוּב חִיְשִׁינַן דִּילְמָא נָפַל וְאָתֵי לְאִתּוּיֵי. מִשְׁמָע בְּרַמְבַּ"ם (פ"כ ה"י"ד) דְּאֵין מְקַבְּלִין עָבֶד וְגֵר תּוֹשָׁב בְּזְמַן הַזֶּה, וְהִשְׁפִּיעוֹת אַף עַל פִּי שְׁקִנְיוֹתֵיהֶן קִנְיָן עוֹלָם, כֵּיוָן שֶׁאִם רָצוּ לִכָּנֵס לְדַת יִשְׂרָאֵל יוֹצְאוֹת לְחֵרוּת, שְׁפָּא דְּיָנִין כְּשֶׁכִּיר כּוּתִי, וְצָרִיךְ עִיּוּן. עַיֵּן טַ"ז (סק"ג) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב) דְּבְמָקוֹם שְׁאֵין לָהֶם רְשׁוּת לְפִי דִּינֵיהֶם לְהַפְקִיעַ עַצְמָן בַּהֶמְרֵת דָּתָם, אָסוּר גָּמוּר שֶׁיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה בְּשַׁבָּת לְיִשְׂרָאֵל, עַיֵּן בְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה, אַף שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְדַעַת יִשְׂרָאֵל, כֹּל שֶׁלֹּא צִוָּהוּ וּמַתְחִיל (י) הָעֶבֶד אוֹ (יא) הַגֵּר תּוֹשָׁב לַעֲשׂוֹת מֵאֲלֵיהֶן, (יב) אָמְרִינַן דְּהָעֶקֶר אַדַּעְתֵּיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ עָבִיד לְהַרְוִיחַ לְבַסּוֹף מִפְּלָאכְתּוֹ, וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן מְצַוֵּהוּ לַעֲשׂוֹת, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף קָטָן (ז'): (יג) **מֻתָּר.** וְעַיֵּן סִימָן רנ"ב סוֹף סָעִיף ב' (יג) דְּלִפְעָמִים צָרִיךְ לְמִחוֹת מִדְּרַבָּנָן: (יד) **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֵהָנֶה.** וְהֵיכָן (יד) מִדְּרַבָּנָן, דְּלֹא עָדִיף הָעֶבֶד מִשְּׁאָר אֵינוֹ יְהוּדִי דְּעָלְמָא שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה לְדַעַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁאָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לֵהָנוֹת מֵאוֹתָהּ הַמְּלָאכָה בְּשַׁבָּת, וְכַנַּ"ל בְּרֵישׁ סִימָן רע"ו: (טו) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁכָּל וְכוּ'.** סְבִירָא לְהוּ דְּלֹא הַזְהִירָה הַתּוֹרָה עַל עֶבֶד שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן שַׁבָּת, אֶלָּא בְּיֵשׁ עָלָיו עַל כָּל פָּנִים קְצָת מִצְווֹת, דְּהַיְנוּ שֶׁבַע מִצְווֹת בְּנֵי נֹחַ וְכַמְּבָאָר בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה אדם), עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם כַּמָּה פּוֹסְקִים, דִּלְמַעֲשֶׂה יֵשׁ לְהַחֲמִיר כַּסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה. אָסוּר לוֹמַר לְמוּמָר וְקָרָאִים לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, דְּעוֹבֵר מִשּׁוּם 'לִפְנֵי עִוֵּר' [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ח)]: (טז) **וְכָל עֶבֶד וְכוּ'.** אִי קַאי גַּם אַעֶבֶד שֶׁלֹּא מָל וְטָבַל, עַיֵּן בְּתוֹסָפֶת שַׁבָּת (סק"ט) וּפְרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"ב): (יז) **אָסוּר לָצֵאת וְכוּ'.** הִנֵּה מִתְּחִלָּה סָתַם הַדָּבָר, וְאַחַר כָּךְ רָאִם יֵשׁ בּוֹ תַּרְתֵּי לְמִעְלְיוּתָא, דְּהַיְנוּ שֶׁהַחוֹתָם הָיָה שֶׁל טִיט וְהוּא תָּלוּי בְּצַוָּארוֹ, מֻתָּר לָצֵאת בּוֹ, (טו) דִּלְמַאי נַיְחוּשׁ לֵהּ, דִּלְשָׁמָּא יִסְרְנָה בְּיָדוֹ וְיִבְיאֶנָּה אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּוַדַּאי לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ, דְּאִית עֲלֵהּ אֵימְתָא דְּרַבִּיהּ שֶׁיֹּאמַר שֶׁהַסִּירָהּ כְּדַי לְהַרְאוֹת שֶׁהוּא בָּן חוֹרִין, וּלְשָׁמָּא יִפָּסֵק וְיִשָּׁבֵר הַחוֹתָם מֵאֲלֵיהֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְאָתֵי לְאַתּוּיֵי אַחַר כָּךְ לְבֵיתוֹ גַּם כֵּן לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ, דִּלְמַאי יְבִיאֶנּוּ, דְּחוֹתָם שָׁבוּר שֶׁל טִיט לֹא חָזֵי לְמִידִי, וְאִם כְּדֵי לְהַרְאוֹת לְרַבּוֹ שֶׁהוּא כְּפוּף לוֹ וְאוֹחֵז בְּיָדוֹ הַחוֹתָם שֶׁל עַבְדוּת, זֶה אֵינוֹ סִימָן כְּלָל עַל עַבְדוּת כִּי אִם כְּשֶׁתָּלוּי בְּצַוָּארוֹ אוֹ בְּכִסּוּתוֹ, אֲבָל אִי אִית בֵּיהּ חָדָא לְמַעֲלְיוּתָא, שֶׁהָיָה תָּלוּי הַחוֹתָם בְּכִסּוּתוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה הַחוֹתָם שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁהוּא חָשׁוּב, אָסוּר לָצֵאת בּוֹ (מז) לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּכְדִלְקַמַּיהּ: (יח) **אֲבָל לֹא בִּכְסוּתוֹ.** דִּילְמָא מִיפְּסַק הַחוֹתָם מֵאֲלֵיהֶן, וּמִירְתַּת מִרַבּוֹ שֶׁיֹּאמַר שֶׁהִסִּירוֹ כְּדֵי לְהַרְאוֹת לְכֹל שֶׁהוּא בֶּן חוֹרִין, וְיִקָּפֵל טַלִּיתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרָאֶה מְקוֹם הַחוֹתָם, וְיִשָּׁאֲנוּ עַל כְּתֵפוֹ, וְדָמֵי הַטַּלִּית עַל כְּתֵפוֹ כְּמַשָּׂאוֹי: (יט) **וּבְשֶׁל מַתֶּכֶת וְכוּ'.** דְּכֵיוָן שֶׁהוּא חָשׁוּב חִיְשִׁינַן דִּילְמָא מִיפְּסַק וְאָתֵי אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: (כ) **בְּכָל עִנְיָן.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא תָּלוּי עַל צַוָּארוֹ, וְהַטַּעַם, דְּכֵיוָן שֶׁהוּא לְעַצְמוֹ אֵינוֹ מִירְתַּת מֵרַבּוֹ כְּשֶׁיִּסְרְנֵהוּ, וְחִיְשִׁינַן דִּילְמָא שְׁקִיל לֵהּ בִּידֵהּ וְיִבְיאֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **ב** (כא) **אִם אָמַר לֵיהּ הָאָדוֹן וְכוּ'.** שֶׁאִם יִרְצֶה שֶׁלֹּא לְזוֹנוֹ וְיָשִׁיחַ שׂוֹר הָעֶבֶד עַל הַפְּתָחִים, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ, וְאִם כֵּן עוֹשֶׂה הָעֶבֶד לְעַצְמוֹ: (כב) **כֵּיוָן שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ מִבְּעוֹד יוֹם.** לְאַפּוֹקֵי לְהַתְּנוֹת בְּשַׁבָּת דְּאָסוּר. וְאִם לֹא אָמַר לֵיהּ כְּלָל, אֶלָּא הָעֶבֶד עוֹשֶׂה מֵעַצְמוֹ וְרוֹצֶה לִזּוֹן מִמֶּנּוּ, הֲבִיא בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ז) בְּשֵׁם סֵפֶר (מ"ב) [מִנְחַת כֹּהֵן] (משמרת השבת שער א פ"ט) דְּמֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַיִּשְׂרְאֵל אוֹמֵר לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂנָּה, וּבִלְבוּשֵׁי שְׂרָד בְּרֵישׁ סִימָן זֶה מַשְׁמַע דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה: (כג) **עוֹשֶׂה הוּא וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יז) אֲפִלּוּ בְּבֵית רַבּוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּצִנְעָא, וּכְדִמְסַיֵּם, וְכָל שֶׁכֵּן (יח) אִם מֵרִיחַ אֵצֶל אֵינוֹ יְהוּדִי, (יט) אֲבָל לֹא יַעֲשֶׂה לְצָרְכּוֹ יִשְׂרָאֵל אַחַר אֲפִלּוּ בְּצִנְעָא, דְּהָא מִכָּל מָקוֹם עֶבֶד יִשְׂרָאֵל הוּא:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(י) בֵּין שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְווֹת בְּנֵי נֹחַ אוֹ לֹא: (יא) תּוֹסָפֹת שַׁבָּת (סק"ו), וּפְשׁוּט. וְעַיֵּן בְּחִדּוּשִׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶּר שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (בחשובה ח"א סי' נט) שְׁמִסְתַּפֵּק לְהָקֵל בָּזֶה בְּגֵר תּוֹשָׁב אֲפִלּוּ אִם הוּא שָׁכִיר שָׁלוֹ, כָּל שֶׁלֹּא צִוָּהוּ הַיִּשְׂרְאֵל, דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ קָנוי לוֹ אֶמְרִינַן דְּאַדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ עָבִיד כֵּיוָן שֶׁאֵין כְּבוֹשׁ תַּחַת יָדוֹ כְּעֶבֶד, וּבְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (שם) מַשְׁמַע שֶׁתּוֹסֵף בָּזֶה לְהָקֵל, אֲבָל בְּהַגְּרָ"א מַשְׁמַע שֶׁתּוֹסֵף לְהַחְמִיר, מִדְּכָתַב דְּלִרְבִיהּ אַדַּעְתָּא דְּרַבִּיהּ עָבִיד כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּסָעִיף ו', וְשָׁם מְיֻיָּרִי בְּשָׂכִיר: (יב) הַגְּרָ"א. וּמִכָּל מָקוֹם בְּמִצַּוֵּהוּ גַּם הַגְּרָ"א מוֹדֶה דְּאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא, וּכְדִמּוּכָח בְּדִבְרֵיהֶן בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל דְּאָסוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתַב שָׁם דּוּמְיָא דְּגֵר תּוֹשָׁב, עַיֵּן שָׁם: (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז): (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) וּפְשׁוּט: (טו) כָּל זֶה וְכֵן בְּסָעִיף קָטָן י"ח י"ט כ' הַכֹּל מְבֹאָר בְּפוֹסְקִים: (טז) הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף (ב') [א']:

(מז) וּלְעִנְיַן חָצֵר עַיֵּן בְּבֵ"ח (ס"א) שְׁמַקֵּל וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ח) חוֹלֵק, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב עוֹד בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"א): **ב** (יז) כֵּן מְשֻׁמָּע בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א בְּשֵׁם הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי (פ"א סי' תנב), עַיֵּן שָׁם: (יח) **וְיֵשׁ לְעַיֵּן אִם שָׁם גַּם כֵּן צְרִיכִים שֶׁיִּהְיֶה בְּצִנְעָא,** דִּבְשֶׁלְמָא אִם עוֹשֶׂה בְּבֵית רַבּוֹ בְּצִנְעָא, דְּאִי לָאו הָכִי יִסְבְּרוּ שֶׁהוּא מְלָאכְתּ רַבּוֹ, מַה שְּׁאֵין כֵּן בָּזֶה, **וְאִפְשָׁר דְּגַם בָּזֶה צְרִיךְ צְנִיעָא,** שֶׁלֹּא יִסְבְּרוּ שֶׁהִשְׂכִּירוֹ לְאֵינוֹ יְהוּדִי: (יט) כַּנַּ"ל בְּרֵישׁ (הס"ב) [הַסִּימָן] דְּאָסוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל לוֹמַר לְעֶבֶד יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ, **וְאַף דָּזֶה סִלְקוּ מִלַּעֲלָה בְּשַׁבָּת, מִכָּל מָקוֹם חֲרֵי עֲדִיף בְּכָלָל עֶבֶד יִשְׂרָאֵל הוּא,** כֵּן נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט. **וְאִם לֹא קִבֵּל עָלָיו הַשֶּׁבַע מִצְווֹת, תָּלִיא בְּפִלְגְתָּא אִם יִשְׂרָאֵל אַחַר מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ,** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף (ב') [א']:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah